

Projecttoelichting en ruimtelijke onderbouwing Wormer- en Jisperwater

**Een update op basis van het voortschrijdend inzicht,
ook gevoed vanuit verdergaande afstemming met de
omgeving**

13 maart 2014

Projecttoelichting en ruimtelijke onderbouwing Wormer- en Jisperwater

**Aanvraag omgevingsvergunning voor afwijken van
bestemmingsplan**

Verantwoording

Titel	Projecttoelichting en ruimtelijke onderbouwing Wormer- en Jisperwater
Opdrachtgever	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Projectleider	ir. Lex Bekker
Auteur(s)	ing. Danny Boshoven
Projectnummer	1214668
Aantal pagina's	47 (exclusief bijlagen)
Datum	13 maart 2014
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale verwerking. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Industry
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon +31 57 06 99 91 1
Fax +31 57 06 99 66 6

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	10
1.1 Projecthistorie.....	10
1.2 Gebiedsafbakening	11
1.3 De visie op de voorgestelde ingreep	12
1.3.1 Kenmerken van het gebied	13
1.3.2 Probleemschets en daaruit voortvloeiende projectdoelstelling	13
1.3.3 Oplossing in vogelvlucht.....	14
1.4 Oorspronkelijke vergunningaanvraag.....	15
1.5 Aangepaste reikwijdte van het maatregelenpakket.....	15
2 Beschrijving van de drie sleutelementen.....	17
2.1 Baggeren.....	17
2.1.1 Op diepte brengen.....	17
2.1.2 Onderhoud van het systeem	18
2.2 Constructies en werken in het water	18
2.2.1 Aanbrengen van een constructie van geotextiel: toelichting op de techniek.....	18
2.3 Nuttig hergebruik van bagger in het water	20
2.3.1 Oeverherstelmaatregelen	20
2.3.2 Vooroever	20
2.3.3 Verondiepingen	21
2.4 Verwerkingsmogelijkheden van de vrijkomende bagger	22
2.4.1 Toepasbaarheid binnen hetzelfde watersysteem.....	22
2.4.2 Verspreidbaarheid van de bagger in het gebied	24
2.4.3 Herschikken binnen het watersysteem.....	24
2.4.4 Afvoeren en elders verwerken.....	25
3 Voorgestelde maatregelen: nader toegelicht in de brede projectcontext.....	26
3.1 De Marken.....	26
3.1.1 Oostelijke oever van de Marken.....	26
3.1.2 Westelijke oever van de Marken	26
3.2 In 't Zwet.....	27
3.3 In de Poel	27
4 Beleidsmatige toetsingskaders	28

4.1	(Inter)nationale beleidskaders	28
4.1.1	Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte	28
4.1.2	AMvB Ruimte (Barro)	28
4.1.3	Verdrag van Malta	29
4.1.4	Nationaal Waterplan	29
4.1.5	Flora- en Faunawet	29
4.1.6	Natuurbeschermingswet 1998.....	30
4.1.7	Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Laag-Holland	32
4.2	Regionaal beleid.....	32
4.2.1	Ecologische Hoofdstructuur Noord-Holland (EHS)	32
4.2.2	Provinciale Milieuverordening, stiltebeleid	33
4.2.3	Structuurvisie 2040 Noord-Holland	33
4.2.4	Provinciaal Milieubeleidsplan 2009 - 2013	34
4.2.5	Regiovisie Waterland 2040 'Vitaal met karakter'	34
4.2.6	Recreatieplan Waterland, actualisatie 2012	35
4.2.7	HHNK watercompensatie	35
4.3	Lokaal beleid	35
4.3.1	Huidig bestemmingsplan Landelijk Gebied	35
4.3.2	Structuurplan Wormerland (2002)	38
4.3.3	Beleidsvisie Wormer- en Jisperveld	39
4.3.4	Structuurvisie 'Wormerland in 2022'	39
5	Toetsing van het inrichtingsplan	40
5.1	Ecologische instandhoudingsdoelstellingen en waarden	40
5.2	Milieuhygiënische waterbodemkwaliteit	41
5.3	Relatie tussen waterbodem- en waterkwaliteit	42
5.4	Archeologie	43
5.5	Landschap en cultuurhistorie	44
5.6	Carbonfootprint.....	45
5.7	Geluid	46
5.8	Luchtkwaliteit.....	46
5.9	Externe veiligheid	46
5.10	Ongesprongen conventionele explosieven (OCE)	46
5.11	Kabels en leidingen	46

Bijlage(n)

- 1 Inrichtingsplan – aangepast naar het geldend inzicht van maart 2014 – vervangt het oorspronkelijke inrichtingsplan uit september 2013
- 2 Ligging van de oevers in historisch perspectief

1 Inleiding

De waterkwaliteit in het Wormer- en Jisperveld verandert, er is sprake van eutrofiëring en er zijn grote hoeveelheden bagger in het watersysteem aanwezig. Bovendien daalt het maaiveld door mineralisatie van de veenbodem, veenrot en peilverlagingen. Door de zeer slechte waterkwaliteit zijn namelijk de natuurlijke, zure omstandigheden van het water niet meer aanwezig waardoor de natuurlijke rem op de afbraak van het veen onder water verdwenen is en het veen - onder zuurstofloze omstandigheden - afbreekt (veenrot). Daardoor worden grote hoeveelheden humusrijke en volumineuze bagger geproduceerd. Deze bagger is sterk organisch rijk aan nutriënten en wervelt snel op, waardoor er extra voedingsstoffen vrijkomen en de waterkwaliteit nog verder verslechtert. Uiteindelijk gaat daardoor ook de kwaliteit van de aanwezige bloemrijke natte graslanden en natte moerasgebieden achteruit.

1.1 Projecthistorie

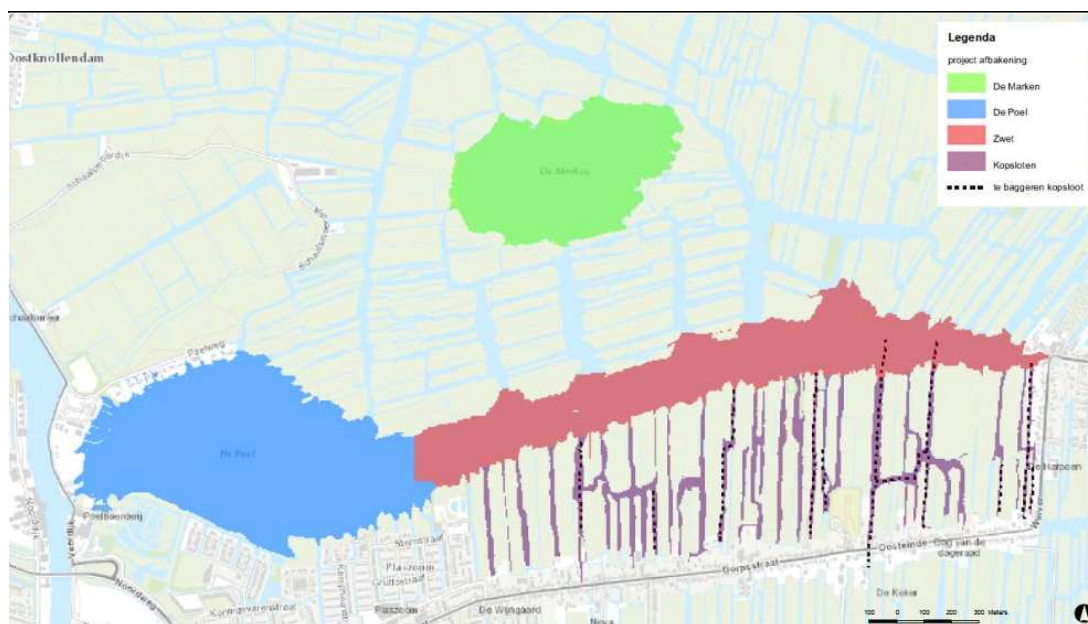
In 2001 is gestart met het project 'Wormer - en Jisperwater'. Het project heeft tot doel om het waterbeheer (waterkwaliteit én peilbeheer) in het Wormer - en Jisperveld beter af te stemmen op de natuurdoelen met aandacht voor de aanwezige agrarische en bebouwde gebieden. Op basis van beschikbare gegevens en lopende onderzoeken is nagegaan welke maatregelen moeten worden getroffen. Deze maatregelen zijn vertaald naar een uitvoeringsprogramma ('Uitvoeringsprogramma Wormer - en Jisperwater; Samen naar schoner water', d.d. 17 december 2004).

Door de vorming van detritus, de erosie en mineralisatie van de waterbodem in de plassen en de afslag van oevers van aangrenzende graslanden is in de loop van de tijd veel bagger ontstaan. Dit geeft op dit moment voor de grote plassen geen direct probleem voor de oppervlaktewaterhuishouding. De waterkwaliteit wordt hier echter wel nadelig door beïnvloed. Bovendien is de doorvaarbaarheid in belangrijke mate afgenomen. Indien de ophoping van bagger niet wordt aangepakt, zullen delen van de plassen en sloten op den duur (nog verder) dichtslibben. Niet alleen voor het verkrijgen van een betere waterkwaliteit maar ook om andere redenen (landbouw, recreatie en natuur) is het uitvoeren van baggerwerkzaamheden dus noodzakelijk.

Begin 2000 zijn de gebiedsdelen 1, 2 en 3 gebaggerd. Het betrof watergangen en sloten. Na de baggeractie bleek dat bij vele watergangen het slib ging vloeien, waardoor deels de beoogde resultaten teniet werden gedaan. Ook bleek dat er een grote hoeveelheid mobiel slib in het gebied aanwezig is die afhankelijk van de wind zich door het gebied verplaatst. De lijnvormige watergangen zijn momenteel in uitvoering. De aanpak van grote plassen is momenteel in voorbereiding. Vanwege restricties in de financiering moet dit werk uiterlijk in 2015 worden opgeleverd. De projectnota op basis waarvan deze aanpak uitgevoerd zal worden, is op 14 november 2013 vastgesteld door de partijen die zitting hebben in de stuurgroep, te weten HHNK, gemeente Wormerland, Natuurmonumenten, LTO Noord en agrarische natuurvereniging Water, Land en Dijken.

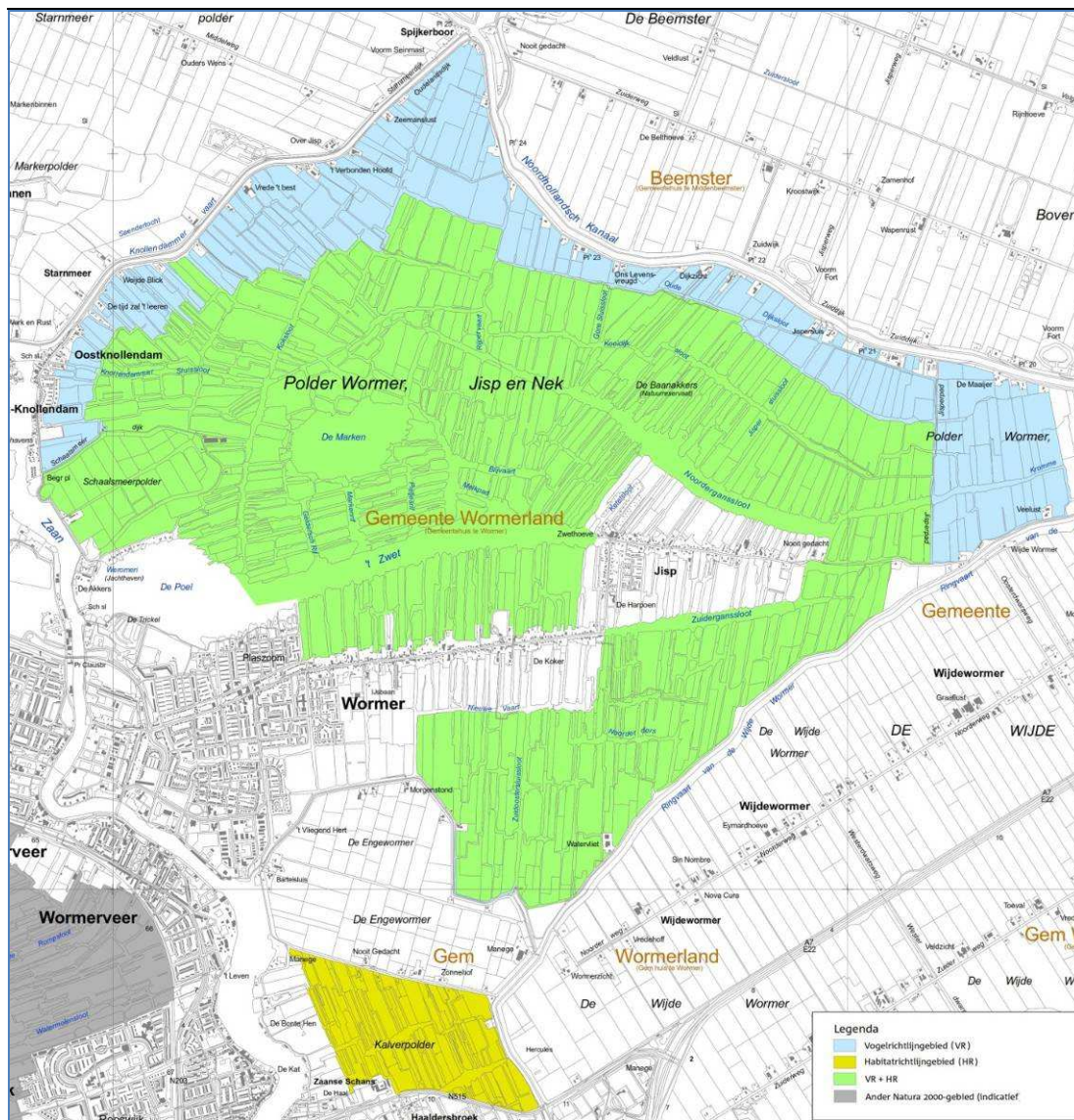
1.2 Gebiedsafbakening

Het projectgebied uit de bovengenoemde projectnota bestaat uit de grote plassen De Poel, 't Zwet en De Merken en de zuidelijke kopsloten van 't Zwet (zie figuur 1.1). In de onderstaande figuur wordt het projectgebied afgebakend op basis van de belangrijkste onderdelen waarin maatregelen worden voorgesteld.

Figuur 1.1 Afbakening van het projectgebied

Een groot deel van het projectgebied ligt binnen de begrenzing van het Natura2000 gebied Wormer- en Jisperveld & Kalverpolder zoals hieronder is aangegeven.

Figuur 1.2 Begrenzing van het Natura2000 gebied

1.3 De visie op de voorgestelde ingreep

De grote hoeveelheden mobiele, voedselrijke bagger die in het gebied aanwezig zijn, dragen bij aan de slechte waterkwaliteit. Het op grote schaal afvoeren hiervan is geen duurzame oplossing gebleken. Gezocht wordt naar een robuust alternatief dat aansluit bij de historie en ontstaansgeschiedenis van het gebied zoals die recent is geschetst in: *Van 't Veer, R., 2013, Het Wormer- en Jisperveld. Veranderingen in het landschap in historisch perspectief* (bijlage 2).

1.3.1 Kenmerken van het gebied

Het Wormer- en Jisperveld is een 2.400 hectare groot poldergebied met hoge natuurwaarden. Vanwege de aanwezigheid van diverse bedreigde habitattypen en diersoorten van de Vogel- en Habitatrichtlijn is ruim 1.400 hectare van de polder aangewezen als Natura 2000-gebied (zie figuur 1.2). Alle aangewezen habitattypen en diersoorten zijn direct of indirect afhankelijk van water. De waterkwaliteit speelt dan ook een belangrijke rol in de kwaliteit van de habitattypen en het leefgebied van de aangewezen vissoorten.

De overige aangewezen diersoorten zijn vooral afhankelijk van een hoge waterstand in hun leefgebied, dat bestaat uit moeras, rietkragen en vochtige tot natte graslandvegetaties.

1.3.2 Probleemschets en daaruit voortvloeiende projectdoelstelling

De waterkwaliteit van het gebied staat al jaren onder druk vanwege hoge fosfaat- en stikstofgehalten in het oppervlaktewater. Tussen 1950 en 1980 is de waterkwaliteit dramatisch achteruitgegaan. Sinds de jaren '80 is, als gevolg van het vervangen van wateronthardende fosforverbindingen in wasmiddelen door alternatieven, een geringe verbetering opgetreden. Echter, de concentraties aan nutriënten in het oppervlaktewater bleven steeds zeer hoog in het gebied. Vanaf 2000 is de waterkwaliteit door ophoping van bagger en warmere zomers weer achteruit gegaan.

De zeer hoge fosfaat- en stikstofwaarden in het gebied ontstaan door een complex geheel van factoren:

- Bodemdaling door onderbemaling van de graslanden en (historische) aanpassingen van het peilbesluit
- Bemesting (nu en in het verleden)
- Inlaat van gebiedsvreemd water
- Verzoeting van het watersysteem
- Toenemende hoeveelheden zeer voedselrijke bagger
- Ongezuiverde lozingen
- Bemesting door (weide)vogels

Het water is troebel, bevat weinig onderwater vegetatie en is zeer eutroof. Een belangrijke oorzaak van de slechte waterkwaliteit is de grote hoeveelheid mobiele bagger die op de waterbodem aanwezig is en zich onder invloed van wind en golven door het gebied kan verplaatsen met relatief hoge turbulentie.

Het primaire doel van het project is om de waterkwaliteit van de grote plassen te verbeteren door de mobiliteit van de eutrofe bagger te verkleinen en een deel ervan te verwijderen¹. Secundaire doelstellingen zijn:

- Het versterken van de natuurwaarden in het gebied: de maatregelen hebben ook effect op diverse beschermde vissoorten en habitattypen die afhankelijk zijn van mesotroof water (Veenmosrietland en Vochtige heide)
- Behoud, en waar mogelijk verbetering, van het recreatief gebruik: door verder dichtslibben te voorkomen blijven de huidige recreatieve mogelijkheden in stand
- Bescherming van de landbouwkundige gebruiksmogelijkheden: ook agrarische gebruikers van het gebied hebben baat bij het behoud van de doorvaarbaarheid, en de bescherming van afkalvende oevers
- Voorkomen van verdere inspoeling van bodemmateriaal bij door erosie kwetsbare oevers

1.3.3 Oplossing in vogelvlucht

In het gebied worden een aantal maatregelen voorgesteld die, in onderlinge samenhang, er op zijn gericht de waterkwaliteit te verbeteren, de oevers te beschermen en de doorvaarbaarheid te behouden. De waterkwaliteit kan het best worden verbeterd door de slibbelasting te verkleinen en door maatregelen te nemen die het lichtklimaat bevorderen. Het aanleggen van luwtes, stromingbeperkende structuren of verondiepingen in de oeverzone dragen daar in ieder geval aan bij. Op basis van de gebiedseigenschappen is het pakket ontworpen dat hieronder verder wordt toegelicht. In bijlage 1 is op een kaart aangegeven waar de maatregelen zijn voorzien.

Het voorgestelde pakket kenmerkt zich op hoofdlijnen door de volgende elementen:

- De belangrijkste knelpunten in de bevaarbaarheid worden weggenomen door gericht baggeren
- De vrijkomende bagger wordt zo veel mogelijk nuttig toegepast in het gebied zelf. Op strategische plaatsen worden begroeide slibremmers² aangebracht

Door deze herinrichting van met name de oevers in het gebied worden de bestaande stromingscellen in het watersysteem (in stand gehouden door wind en golven) doorbroken. Daardoor wordt het transport van mobiel slib teruggebracht en mobiel slib wordt afgevangen op strategische plaatsen.

Daarnaast wordt rekening gehouden met de toeristische gebruikers van het gebied:

- Kanopassages worden geïntegreerd in de aan te leggen maatregelen: als er een vooroever wordt aangelegd op een zekere afstand van de bestaande wal wordt er bij de inrichting rekening gehouden met de doorvaarbaarheid in kleine vaartuigen als een kano
- De opstapplaats voor surfers aan zuidzijde van 't Zwet blijft gehandhaafd

¹ Op basis van de nutriëntenbalans die voor het gebied is opgesteld (R005-1214668GUE-sbb-V01-NL dd 30 mei 2013) komt dit als een van de meest kansrijke maatregelen naar voren.

² Een slibremmer is een lijnvormige kunststof constructie die de stromingssnelheid van het water reduceert, waardoor de turbulentie van het sterk slibhoudende langsstromende water afneemt. Het slib zal hierdoor niet verder verspreiden en op de bodem neerslaan.

1.4 Oorspronkelijke vergunningaanvraag

De oorspronkelijke vergunningaanvraag heeft betrekking op die onderdelen van het inrichtingsplan die niet goed passen binnen het vigerende bestemmingsplan. In paragraaf 4.3.1 is getoetst om welk soort maatregelen dat gaat. De conclusie is dat de bouw en aanleg van een vooroever en een verondieping in het gebied dat bestemd is als “water” niet past binnen het vigerende bestemmingsplan. Concreet betreft het de verondiepingen in de Merken met nummer 1, 2, 3, 4 en 5, de verondieping in het Zwet met nummer 6.4, de twee kleine verzamelbuffers in de Poel met nummer 35 en 36, de vooroever in de Merken met nummer 12, en de vooroevers in het Zwet met nummer 22, 23, 26 en 28. Daarbij geldt dat de aanleg van vooroevers 23 en 28 wellicht niet door zal gaan als uit een nog uit te voeren aanvullend ecologisch onderzoek mocht blijken dat er ter plaatse van deze maatregelen toch sprake is van te kwetsbare ecologische waarden.

Voor al deze maatregelen geldt dat te zijner tijd nog een omgevingsvergunning voor de onderdelen ‘aanleg’ en ‘bouw’ aangevraagd zal worden.

Ook voor de andere maatregelen die in de Projectnota zijn opgenomen zal separaat een omgevingsvergunning voor de aanleg en de bouw worden aangevraagd. Overigens blijven de vooroevers 29 en 30, en de slibremmers 14 (a/b) en 34 die nog wel in de Projectnota staan opgenomen als maatregel aan de zuidelijke oever van de Poel, buiten het maatregelenpakket waar vergunningen voor aangevraagd gaan worden. Voor deze maatregelen wordt nog een alternatieve locatie gezocht omdat er onvoldoende draagvlak blijkt te zijn om deze twee vooroevers op deze plaats te kunnen realiseren. Zodra er voldoende duidelijkheid is over een alternatieve oplossing (op een ander plaats) zal een aanvullende omgevingsvergunningaanvraag worden ingediend, als dat noodzakelijk is ondersteund met een goede ruimtelijke onderbouwing.

1.5 Aangepaste reikwijdte van het maatregelenpakket

In het najaar van 2013 is een maatregelenpakket aangevraagd zoals dat is beschreven in paragraaf 1.4. Dit pakket is tot stand gekomen vanuit een technisch perspectief, ondersteund door een eerste ronde feedback vanuit de stakeholders, waaronder een klankbordgroep die is samengesteld uit ondernemers en bewoners. De maatregelen zoals omschreven maken onderdeel uit van het totale ontwerp dat destijds is weergegeven in bijlage 1 van de projecttoelichting zoals die destijds is verstrekt.

Verdergaande contacten met de omgeving, ondersteund door het bestuur van de gemeente Wormerland, heeft tot gevolg gehad dat een aantal van de oorspronkelijk voorgestelde maatregelen niet zullen worden aangelegd. Daarnaast heeft er ook vanuit technisch perspectief een optimalisatie van het totale maatregelen pakket plaatsgevonden. Het pakket maatregelen dat

zal worden uitgevoerd is dus kleiner, en qua ontwerp iets aangepast, dan waar oorspronkelijk vergunning voor is aangevraagd. In bijlage 1 van deze update is een aangepast inrichtingsplan opgenomen. Dit vervangt het inrichtingsplan zoals dat eerder is ingediend.

De maatregelen in de Poel die uiteindelijk niet zullen worden aangelegd zijn de twee kleine verzamelbuffers met nummer 35 en 36, vooroevers 29 en 30, de slibremmers 14b, 16 en 34, de slibschermen 31, 32 en 33 en de oeverherstel maatregelen met nummer 18, 19 en 20.

Langs de oever van het Zwet zullen de maatregelen met nummer 7 en 17 niet worden aangelegd en op technische gronden is het oeverherstel met nummer 8 vervangen door een golfbreker met nummer 44. In de Merken is op technische gronden het ontwerp voor oeverherstel 8 en 9 aangepast tot één nieuwe maatregel met nummer 45.

Vanuit een toetsing aan het vigerende bestemmingsplan buitengebied (paragraaf 4.3.1) komt naar voren dat de verondiepingen in de Merken met nummer 1, 2, 3, 4 en 5, de vooroever in de Merken met nummer 12, en de vooroevers in het Zwet met nummer 22, 23, 26 en 28 planologisch niet passen. Deze omgevingsvergunningaanvraag heeft dan ook betrekking op het kunnen realiseren van deze 10 maatregelen.

2 Beschrijving van de drie sleutelementen

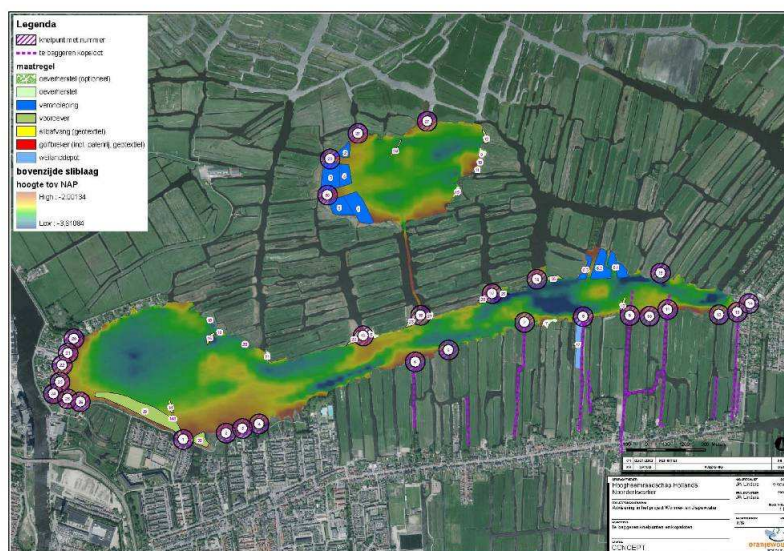
In bijlage 1 is een update van het integrale inrichtingsplan opgenomen. Dit voorgestelde maatregelen pakket bestaat uit drie onderdelen: 1. verwijderen van bagger op strategische plaatsen; 2. aanbrengen van (technische) constructies en werken op strategische plaatsen; 3. nuttig toepassen van bagger op strategische plaatsen. In dit hoofdstuk worden deze drie sleutelementen toegelicht en beschreven.

2.1 Baggeren

Alle baggerwerken die zullen worden uitgevoerd gelden als regulier baggerwerk en zijn dan ook geen onderdeel van de vergunningaanvraag. Ze worden wel in deze toelichting beschreven omdat ze onderdeel uitmaken van een totaal pakket aan maatregelen die in technische zin met elkaar samenhangen.

2.1.1 Op diepte brengen

Om de vaardieptes te herstellen zal in een deel van de kopsloten en ter plaatse van de knelpunten in de drie grote plassen worden gebaggerd (zie ook figuur 2.1). Ten aanzien van de zuidelijke kopsloten aan 't Zwet kan worden opgemerkt dat alleen de gearceerde trajecten worden gebaggerd.

Figuur 2.1 Globaal overzicht van de knelpunten ten opzichte van de streefdieptes die in de keur zijn vastgelegd

Er wordt door het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) al langer gebaggerd in het Wormer- en Jisperveld. Het ging daarbij ook om regulier onderhoud, in het kader van de keur.

In 2006 is een integraal baggerplan gemaakt voor het hele gebied, waarbij naast het reguliere onderhoud ook aandacht is voor de verbetering van de waterafhankelijke natuurwaarden. Dit baggerplan vormt het hoofdonderdeel van het project Wormer- en Jisperwater (<http://www.wormerenjisperwater.nl/>).

Op basis van onderzoek naar te verwijderen hoeveelheid slib in de vaargeulen en de resultaten van de uitgevoerde stromingsmodellering, is in juni 2013 door de stuurgroep vastgesteld dat het op diepte brengen van de vaarroutes in het gebied niet als een duurzame oplossing wordt gezien. Besloten is om gebruik te maken van locatiespecifieke omstandigheden in het gebied om slib af te vangen en om verspreiding en opwerveling van slib te beperken. Het baggeren van nautische knelpunten (jachthavens, kopsloten en ondieptes op vaarroutes) worden wel als duurzame en effectieve maatregelen gezien.

Bij het op diepte brengen van deze nautische knelpunten tot onderhoudsdiepte van 1,0 m -wp komt in totaal circa 34.000 kuub baggerspecie vrij. In totaal komt bij het baggerwerk circa 300 kuub baggerspecie vrij, dat naar een erkende verwerker dient te worden afgevoerd.

2.1.2 Onderhoud van het systeem

Zoals weergegeven in de visie op de ingreep (paragraaf 1.3) zijn de maatregelen erop gericht om de baggerdynamiek in het systeem te verkleinen, onder andere door op strategische plaatsen mobiele bagger af te vangen. Gezien de snelheid waarmee dit kan gebeuren (een slibaanwas van meer dan 40 cm per jaar is niet ongebruikelijk) vraagt de ingreep om een blijvende onderhoudsinspanning.

2.2 Constructies en werken in het water

Zoals in de Marken al op kleine schaal is getest³, zal een speciaal ontworpen geoscherm worden ingezet om de vrijkomende bagger op strategisch gekozen plaatsen te kunnen hergebruiken. Afhankelijk van de lokale omstandigheden kan het gebied worden ingericht om slib te bergen en natte natuur te creëren gericht op ontwikkeling van nieuw riet/moeras.

2.2.1 Aanbrengen van een constructie van geotextiel: toelichting op de techniek

Om uitvloeien van de bagger te voorkomen, wordt op geselecteerde plaatsen een geoscherm geplaatst. Dit is een verticaal stuk geotextiel dat op de bodem verankerd is door middel van een Geotube die met zand gevuld is. Aan de bovenzijde is het geotextiel verankerd aan een drijver. De drijver zorgt ervoor dat het doek aan het wateroppervlak gepositioneerd blijft en tot een

³ Deze proef is uitgevoerd in een pilot die bekend is onder de naam "baggerbuffer".

scherm opgespannen kan worden, waarna de ruimte achter het geoscherm indien gewenst met baggerslib opgevuld kan worden.

Wanneer achter de constructie van geotextiel bagger wordt aangebracht wordt gesproken over een baggerbuffer. Afhankelijk van de locatie en de wensen van de beheerder kan de baggerbuffer geheel gevuld worden met slib of gedeeltelijk. In het laatste geval blijft er een hoeveelheid water op het slib staan. Door in het geoscherm voor vissen passeerbare stukken aan te brengen worden ook nieuwe paaiplaatsen gecreëerd.

Figuur 2.2 Beoogd eindresultaat van de baggerbuffer, ingezet als slib verwerkingsmaatregel in de baggerbuffer-pilot

Figuur 2.3 Baggerbuffer (pilot) 6 maanden na installatie

2.3 Nuttig hergebruik van bagger in het water

In het inrichtingsplan staan een drietal maatregelen aangegeven waarbij bagger nuttig hergebruikt wordt.

2.3.1 Oeverherstelmaatregelen

Deze maatregelen zijn erop gericht om oevers die recent zijn afgekalfd te herstellen. Dit zal gebeuren door een geoscherm te plaatsen op de oude oeverlijn en, daar waar nodig, de ruimte tussen het scherm en de huidige oever op te vullen met bagger. Na rijping van de bagger kan hier een blijvende oeervervegetatie ontstaan. Voor het aanbrengen van het geoscherm zal te zijner tijd een omgevingsvergunning voor de activiteiten ‘aanleg’ en ‘bouwen’ worden aangevraagd. Deze maatregelen passen binnen het vigerende bestemmingsplan. De voorliggende aanvraag heeft dan ook geen betrekking op de oeverherstelmaatregelen.

2.3.2 Vooroever

Op andere plaatsen blijkt het vanuit hydrologisch perspectief gewenst om extra stromingsbarrières te creëren. Op ecologisch kwetsbare plaatsen, waar bijvoorbeeld kwalificerende vissoorten zoals de rivierdonderpad zijn aangetroffen, is het onwenselijk om maatregelen te nemen die direct aansluiten op de bestaande oever. Op plaatsen waar dit speelt wordt dan ook voorgesteld om een ‘vooroever’ aan te leggen.

Een vooroever wordt aangelegd op een zekere afstand van de bestaande oever door in het water een bak te creëren met geoschermen. Door de stromingsremmende werking wordt de dynamiek uit het systeem gehaald. Bijkomend voordeel is dat de achterliggende oever wordt beschermd tegen verdere afslag.

Omdat deze maatregelen 'in het water' plaatsvinden, is er een strijdigheid met het vigerende bestemmingsplan (zie ook paragraaf 1.4) en is er een omgevingsvergunning met een goede ruimtelijke onderbouwing voor nodig.

Figuur 2.4 Foto van een simpele vorm van beschoeiing

2.3.3 Verondiepingen

Een verondieping is vergelijkbaar met de vooroever, maar hier sluit het slibdeel direct aan op de bestaande oever. Het bassin dat zo gevormd wordt zal onder de waterlijn worden afgewerkt, waarna lokaal rietontwikkeling kan plaatsvinden. Afhankelijk van de diepte kan echter ook waterlelie een optie zijn. De drijver van het geoscherm wordt al bij de aanleg dusdanig afgedekt dat er een natuurlijke, drijvende, begroeiing tot ontwikkeling kan komen.

Voor verondiepingen geldt hetzelfde planologisch regime als voor vooroevers. Voor beide maatregelen zal in een later stadium, als de ontwerpen nader zijn uitgewerkt, een omgevingsvergunning voor de activiteiten bouwen en aanleg worden aangevraagd.

Figuur 2.5 Artist Impression van de maatregel aan de noordoever van het Zwet

2.4 Verwerkingsmogelijkheden van de vrijkomende bagger

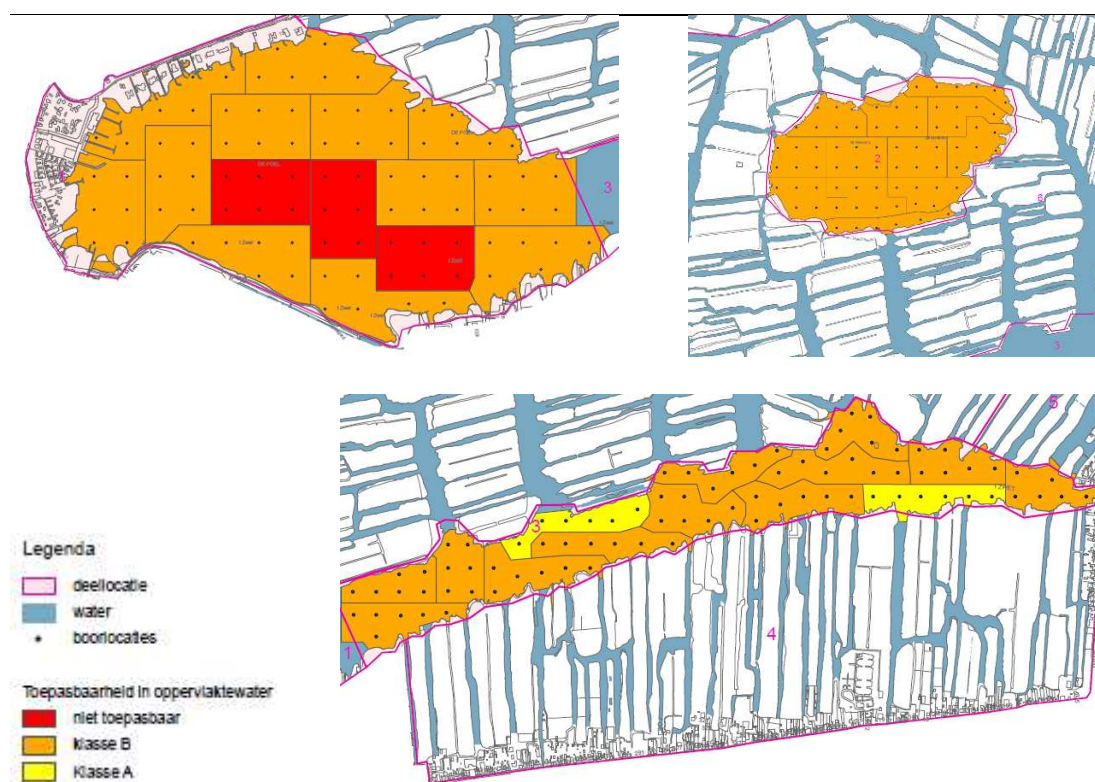
Bagger die vrijkomt, kan op het aangrenzende perceel worden verspreid of binnen hetzelfde watersysteem worden toegepast. De verspreidbaarheid van bagger wordt vastgesteld door de eventuele ecologische risico's te bepalen (msPAF-toetsing), waarbij rekening wordt gehouden met de milieueffecten van meerdere stoffen tegelijk. In deze paragraaf wordt aangetoond dat de keuze voor hergebruik mogelijk is binnen de daarvoor geldende (milieuhygiënische) kaders.

2.4.1 Toepasbaarheid binnen hetzelfde watersysteem

Als bagger binnen het watersysteem wordt verplaatst geldt dat de kwaliteit van de waterbodem daardoor niet mag verslechteren. Sterk verontreinigde bagger (klasse 'niet toepasbaar') moet sowieso worden afgevoerd.

Bagger klasse A mag worden verplaatst naar een gebied waar de waterbodem klasse A heeft, en ook naar een gebied met klasse B. Bagger klasse B mag niet worden verplaatst naar een gebied waar de waterbodem klasse A heeft, want dat zou de kwaliteit van de waterbodem aantasten.

In de onderstaande figuur wordt de toepasbaarheid van de bagger in de drie grote meren geïllustreerd. De pluim met niet toepasbare bagger in de Poel is terug te voeren tot de historische kwikverontreiniging.

Figuur 2.6 Kwaliteit van de aangetroffen waterbodem, in relatie tot hun toepasbaarheid (RPS BCC)

Uit het inrichtingsplan (bijlage 1) blijkt dat slechts op 1 plaats, aan de noord-oever van het Zwet, oeverherstel is voorzien waar de waterbodem bestaat uit bagger klasse A, met de bijbehorende gebruiksrestricties. De hoeveelheid bagger die nodig is om hier het geplande oeverherstel uit te kunnen voeren is slechts 0,5 % van het totaal volume.

2.4.2 Verspreidbaarheid van de bagger in het gebied

In figuur 2.8 is de verspreidbaarheid van baggerspecie over het aangrenzende perceel aangegeven. Hierop is te zien dat met name in de Poel en in delen van de Merken niet-verspreidbare bagger aanwezig is. Bagger die niet verspreid kan worden over het aangrenzend perceel, kan veelal wel nog in oppervlaktewater worden toegepast (zie voorgaande paragraaf). Baggerspecie uit de niet-verspreidbare gebieden kan wel samengevoegd worden in een onderwaterdepot of een te creëren ondiepte, waarbij lokaal de waterbodembodemkwaliteit niet verslechterd. Alleen schone (verspreidbare) bagger kan op het land worden gezet.

Figuur 2.7 Verspreidbare en niet verspreidbare baggerspecie over het aangrenzende perceel.

2.4.3 Herschikken binnen het watersysteem

Voorgesteld wordt om de bagger die vrijkomt uit de drie grote meren binnen het watersysteem toe te passen. Uit figuur 2.6 blijkt dat langs verreweg het grootste gedeelte van de oevers bagger klasse B voorkomt. Deze oevers zijn geschikt voor de voorgestelde maatregelen. Alleen op twee plaatsen langs de oever van het Zwet gelden gebruiksrestricties omdat de daar aanwezige waterbodem schoner is (klasse A).

Uit het inrichtingsplan (bijlage 1) blijkt dat op ongeveer 20 plaatsen maatregelen aan of langs een oever worden voorgesteld om bagger die vrijkomt binnen het watersysteem te ontvangen.

Als al deze voorzieningen zouden worden opgevuld tot 10 cm onder het winterpeil is er plaats voor bijna 75.000 m³ bagger. Dit is ruim voldoende om de bagger die vrij zou komen bij het wegwerken van alle knelpunten (ongeveer 45.000 m³) in het gebied te bergen.

In sommige gevallen is het wenselijk om een dieper eindresultaat op te leveren. Berekeningen tonen aan dat als er nergens meer bagger wordt aangebracht dan tot 40 cm onder het winterpeil, er nog steeds plaats is voor ruim 45.000 m³ bagger.

Op basis van ecologische overwegingen wordt in een later stadium een detail ontwerp gemaakt waarin wordt vastgelegd tot welke einddiepte de bagger kan worden aangebracht. Bovenstaande rekenresultaten geven aan dat de voorgestelde maatregelen dusdanig veel bergingscapaciteit opleveren, dat er voldoende restcapaciteit in het gebied aanwezig zal zijn. Deze ruimte kan benut worden om de bagger die bij toekomstig onderhoud van knelpunten en slibremmer-constructies te bergen (zie ook paragraaf 2.1.2).

2.4.4 Afvoeren en elders verwerken

In principe is het mogelijk om alle niet verspreidbare bagger te ontwateren en af te voeren naar elders. Als voor deze verwerkingsmethode gekozen zou worden is het niet nodig om voorzieningen te treffen langs de oevers die nodig zijn om de bagger vast te houden totdat deze voldoende gerijpt is. De voordelen die deze voorzieningen (slibremmer, baggerbuffer, geoscherm) bieden zijn echter een belangrijke bijdrage om onder andere de waterkwaliteit in het Wormer Jisperwater in de toekomst gunstig te beïnvloeden.

Het afvoeren en verwerken elders kent meer nadelen:

- Minder duurzame oplossing
- Hoge kosten
- Hoge CO₂-uitstoot: als het veen op deze manier wordt afgevoerd en verwerkt zal het de carbon-footprint vergroten doordat het, onder aerobe omstandigheden, zal mineraliseren, een afbraakproces waarbij substantiële hoeveelheden CO₂ vrij zullen komen
- Risico op verdere bodemdaling: als grote hoeveelheden materiaal uit het systeem worden afgevoerd zal dit het proces van bodemdaling versterken; door de slibstroom in het gebied te houden wordt deze druk op bodemdaling vermeden

Wel geldt dat als ervoor zou worden gekozen om alle niet op land verspreidbare bagger af te voeren, er geen strijdigheid met het bestemmingsplan zal zijn.

Vanwege het dure en niet duurzame karakter van deze oplossingsrichting is deze techniek verder niet in detail onderzocht.

3 Voorgestelde maatregelen: nader toegelicht in de brede projectcontext

3.1 De Marken

Langs de westzijde worden een aantal verondiepingen gerealiseerd bovenop de reeds ondiepe delen van de plas. Aan de noordzijde wordt een slibremmer geplaatst om het stromingspatroon te doorbreken. Aan de oostoever worden op vier locaties de afgeslagen oevers hersteld. Aan de noordoostzijde wordt een vooroever aangelegd, aangezien deze locatie uiterst kwetsbaar is vanwege H4010B (vochtige heide op onder andere veenbodems).

3.1.1 Oostelijke oever van de Marken

Aan de oostelijke oever van de Marken is de oever op grote schaal beschadigd. Met de aanleg van baggerbuffers, binnen het historisch oeverprofiel, die direct aansluit bij de bestaande oever, wordt deze afslag langs de plas hersteld. De inhammen langs de oever die ontstaan zijn door afslag wordt met het aan te brengen scherm omringd, en het ingesloten water wordt opgevuld met baggerspecie uit de aangrenzende plas. Naast herstel van het afgeslagen perceel wordt ook een duurzame bescherming van de oever gerealiseerd. Het betreft een viertal relatief kleinschalige ingrepen op plaatsen waar aan de oever geen kwalificerende habitats zijn aangetroffen.

Op één plaats in de oostoever van de Marken zijn kwalificerende habitats aangetroffen. Omdat op voorhand niet duidelijk is wat de gevolgen kunnen zijn van de beoogde maatregelen op de aanwezige waarden wordt op deze plaats een vooroever aangelegd (locatie 12), ook weer gebruik makend van een geoscherm. De op deze plaats beoogde vooroever herstelt in feite ook de oude afgeslagen oever maar zal niet aansluiten op de bestaande oever om de aanwezige habitats te beschermen.

De hier aan te leggen baggerbuffers fungeren ook als dynamische locaties met oeverbegroeiing, waarmee nieuwe moerasnatuur kan worden gecreëerd. Dit betreft dan tijdelijk of permanent leefgebied voor Noordse woelmuis en rietzanger. Door smalle doorgangen in de geoschermen aan te brengen worden ze passeerbaar voor vissen en zullen ook nieuwe paaiplaatsen voor vissen kunnen ontstaan.

3.1.2 Westelijke oever van de Marken

De voorzieningen langs de westoever van de Marken bestaat zowel uit een deel met rietontwikkeling als een gedeelte dat blijvend onder water blijft. Aansluitend op de realisatie van het onderwaterdepot worden omstandigheden gecreëerd zodat op termijn in het water staand rietmoeras kan ontstaan.

Hierbij worden locaties met hoge natuurwaarden voor moerassoorten nagestreefd (Noordse woelmuis, rietzanger en roerdomp). Deze maatregelen zijn bedoeld om de samenhang tussen de te verondiepen locatie en de bestaande aangrenzende rietoevers te vergroten.

3.2 In 't Zwet

Op vier locaties langs de noordoever van 't Zwet, ter plaatse van de reven, worden vooroevers aangelegd om de betreffende landhoofden tegen golven en circulerende waterstromen te beschermen en worden de oevers van twee landhoofden hersteld. Locaties 23 en 28 zijn op basis van natuurwaarden in eerste instantie als 'gevoelig' bestempeld maar op basis van nader onderzoek is vastgesteld dat er geen ecologische redenen zijn om deze niet aan te leggen.

3.3 In de Poel

In de Poel worden uiteindelijk geen maatregelen genomen.

4 Beleidsmatige toetsingskaders

4.1 (Inter)nationale beleidskaders

4.1.1 Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

Deze structuurvisie geeft een integraal kader voor het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid op rijksniveau. De visie is vernieuwend in de zin dat ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur sterker dan voorheen met elkaar verbonden worden. De structuurvisie vervangt daarvoor onder andere de Nota Ruimte, de Structuurvisie Randstad 2040, de Nota Mobiliteit, Tweede structuurschema Militaire terreinen, de Agenda Landschap, de Agenda Vitaal Platteland en Pieken in de Delta. De Structuurvisie Nationaal Waterplan blijft in zijn huidige vorm als uitwerking van de SVIR bestaan.

De centrale visie wordt uiteengezet in drie hoofddoelstellingen voor de middellange termijn (2028), namelijk 'concurrerend, bereikbaar en leefbaar&veilig'.

1. Concurrerend = Het vergroten van de concurrentiekracht van Nederland door het versterken van de ruimtelijk-economisch structuur van Nederland.
2. Bereikbaar = Het verbeteren, instandhouden en ruimtelijk zekerstellen van de bereikbaarheid waarbij de gebruiker voorop staat.
3. Leefbaar & veilig = Het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.

Vooraf hoofddoelstelling 3 is in het kader van het baggerwerk Wormer- en Jisperwater relevant. Bij het beschikbaar en hergebruiken van de bagger wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de aanwezige historisch geografische waarden en wordt de landschappelijke kwaliteit versterkt. Het voornemen past zo binnen de doelstellingen van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte om de (water)veiligheid maar vooral de leefbaarheid te vergroten.

4.1.2 AMvB Ruimte (Barro)

Het kabinet heeft in de hiervoor genoemde SVIR vastgesteld dat voor een beperkt aantal onderwerpen de bevoegdheid om algemene regels te stellen zou moeten worden ingezet. Het gaat om de volgende nationale belangen: Rijksvaarwegen, Project Mainportontwikkeling Rotterdam, Kustfundament, Grote rivieren, Waddenzee en waddengebied, Defensie, Ecologische hoofdstructuur, Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde, Hoofdwegen en hoofdspoorwegen, Elektriciteitsvoorziening, Buisleidingen van nationaal belang voor vervoer van gevaarlijke stoffen, primaire waterkeringen buiten het kustfundament en IJsselmeergebied (uitbreidingsruimte). Ten aanzien van deze thema's is een borging door middel van normstelling, gebaseerd op de WRO, gewenst. Het besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) bevestigt in juridische zin die kaderstellende uitspraken.

Slechts daar waar een directe doorwerking niet mogelijk is, zoals bij de Ecologische Hoofdstructuur en bij de Erfgoederen van uitzonderlijke universele waarde is gekozen voor indirecte doorwerking via de provincie.

Het plangebied heeft geen directe relatie met één van de nationale belangen, zoals in de AMvB opgenomen. Wel maakt het plangebied deel uit van de (herijkte) Ecologische Hoofdstructuur van de provincie Noord-Holland.

4.1.3 Verdrag van Malta

Het verdrag van Malta is inmiddels doorvertaald naar gemeentelijk beleid. Aangezien er geen verstorende activiteiten plaatsvinden kan een verdergaande beleidstoets aan het gemeentelijk archeologisch beleid achterwege blijven.

4.1.4 Nationaal Waterplan

Het Nationaal Waterplan is op 12 december 2009 vastgesteld en is het formele rijksplan voor het nationale waterbeleid. In de Waterwet is vastgelegd dat het rijk dit plan eens in de zes jaar opstelt. Het huidige plan geldt voor de periode 2009-2015. Het is de opvolger van de Vierde Nota waterhuishouding uit 1998 en vervangt alle voorgaande nota's waterhuishouding. Het plan bevat tevens de stroomgebiedbeheerplannen die op grond van de Kaderrichtlijn Water zijn opgesteld. Op basis van de Wet ruimtelijke ordening is het Nationaal Waterplan voor de ruimtelijke aspecten tevens aan te merken als structuurvisie.

Het Nationaal Waterplan heeft betrekking op het gehele watersysteem van Nederland, zowel oppervlaktewater, grondwater, als de bijbehorende waterkeringen, oevers en dergelijke. Het kabinet kiest voor een strategie die bestaat uit 'meebewegen, weerstand bieden, kansen pakken', adaptieve aanpak en samenwerking binnen en buiten het waterbeheer. Belangrijk onderdeel in het waterbeleid is de watertoets die doorlopen dient te worden voor ruimtelijke ontwikkelingen.

Het Nationaal Waterplan houdt onder andere vast aan 'een combinatie van aanpakken van stoffen bij de bron en verbeteren van de inrichting van het watersysteem'. Het baggeren en het herschikken van de vrijkomende bagger in combinatie met oeverherstel leidt zowel tot het opschonen als tot het verbeteren van de inrichting van het watersysteem van het Wormer- en Jisperwater. De voorgenomen werkzaamheden passen zo binnen de doelstellingen van het Nationaal Waterplan.

4.1.5 Flora- en Faunawet

De Flora- en faunawet heeft tot doel de in het wild levende planten en dieren te beschermen met het oog op de instandhouding van soorten. Deze bescherming houdt onder meer in dat handelingen waarmee beschermde dieren worden verontrust, verjaagd, gevangen of gedood, zijn verboden. Ook het verontrusten en beschadigen van rust- en voortplantingsplaatsen van beschermde dieren is verboden.

Een van de uitgangspunten van de wet is dat iedereen de plicht heeft om voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende planten en dieren en hun directe leefomgeving. Deze zogenaamde zorgplicht geldt voor alle wilde planten en dieren, ongeacht de beschermingsstatus. De beschermde soorten worden voor een deel in de wet genoemd en voor een deel in diverse besluiten en regelingen ter uitwerking daarvan. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) kan soorten bij algemene maatregel van bestuur aanwijzen als beschermde soort. Bij ruimtelijke ingrepen, waarbij als neveneffect beschermde soorten negatief worden beïnvloed, is de minister van LNV het bevoegde gezag. In de Flora- en faunawet wordt niet aangegeven welke concrete activiteiten wel en niet zijn toegestaan. Het uitgangspunt van de wet is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde planten of dieren, tenzij dit uitdrukkelijk is toegestaan.

Vaak kunnen ruimtelijke ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat geen schade wordt toegebracht aan beschermde soorten en behoeft vooraf niets te worden geregeld. Als schade aan beschermde soorten onvermijdelijk is en er geen vrijstelling geldt, dient een ontheffing te worden aangevraagd bij het ministerie LNV. Voor regulier voorkomende werkzaamheden en ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstellingsregeling. Er zijn twee soorten vrijstellingen: een algemene vrijstelling (voor algemene soorten) en een vrijstelling op voorwaarde dat wordt gehandeld conform een goedgekeurde gedragscode (voor zeldzamere soorten).

De voorgenomen activiteiten in het Wormer- en Jisperwater dienen in het kader van de Flora- en faunawet getoetst te worden op het effect op beschermde soorten. Uit de gebiedsinventarisatie blijkt dat er geen sprake is van een niet-mitigeerbare ingreep.

4.1.6 Natuurbeschermingswet 1998

In de gewijzigde Natuurbeschermingswet, die op 1 oktober 2005 in werking is getreden, zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en de hieruit voortvloeiende gebiedsbescherming Natura2000 geïmplementeerd. Het uiteindelijke doel is een samenhangend netwerk van leefgebieden en soorten die van belang zijn vanuit het perspectief van de Europese Unie als geheel. Dit netwerk heet Natura2000. De bescherming van Natura2000 gebieden is in deze wet geregeld middels een vergunningenstelsel. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). Daarnaast maken de provincies voor alle gebieden die samen Natura2000 vormen, beheersplannen die duidelijk maken welke activiteiten wel en niet mogelijk zijn in en om die gebieden.

Aanwijzing Natura2000-gebieden

In februari 2003 heeft het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit (LNV) een ontwerprijst gepubliceerd van gebieden die bij de Europese commissie worden aangemeld als Speciale Beschermingszone. Het Oostzanerveld is aangewezen als speciale beschermingszone (SBZ) ingevolge de Vogel en Habitatrichtlijn Grote delen van het gebied zijn in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer. De aanwijzing heeft plaatsgehad op grond van de aanwezigheid van de noordse woelmuis en de aanwezigheid van typische veenvegetaties en verlandingen. Het Twiske is aangewezen als Speciale beschermingszone in het kader van de Vogelrichtlijn vanwege het voorkomen van de smient met name rondom de Stootersplas. Beide SBZ-gebieden maken overigens deel uit van het grotere Natura2000 gebied 'Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske'. De onderstaande afbeelding geeft een overzicht van de begrenzing van het Natura2000-gebied. Bestaande bebouwing met bijbehorende erven, tuinen en verhardingen maken geen deel uit van de beschermingszone omdat deze geen wezenlijk deel uitmaken van het leefgebied van genoemde vogelsoorten.

De provincie Noord-Holland heeft voor het aangewezen Natura2000 gebied inmiddels een ontwerp beheerplan opgesteld. Bij het opstellen van het beheerplan wordt duidelijk welke activiteiten wel of niet mogelijk zijn en aan welke activiteiten strikte voorwaarden worden gesteld. De instandhoudingdoelstellingen vormen de kern van het aanwijzingsbesluit en de uitgangspunten voor de beheersplannen.

Na bekendmaking van de aanwijzingsbesluiten gelden de rechtsgevolgen, zoals deze zijn opgenomen in de Natuurbeschermingswet. Als uitgangspunt geldt dat vanaf het moment dat het gebied is aangemeld, de kwaliteit niet mag verslechteren. Plannen in of in de nabijheid van Natura2000-gebieden moeten worden getoetst op de instandhoudingdoelstellingen. De instandhoudingdoelstellingen zijn verwoord in de bij de (ontwerp)aanwijzing behorende Nota van toelichting. Dit betreft een aantal algemene doelen, alsmede doelstellingen per habitatype en per soort.

De voorgenomen activiteiten dienen zodoende getoetst te worden aan het beheerplan en de instandhoudingsdoelen zoals opgesteld voor het Natura2000 gebied 'Ilperveld, Varkensland, Oostzanerveld en Twiske'. Deze toets heeft plaats gevonden in het kader van vergunningaanvraag NB-wet. Gebleken is dat significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen zijn uit te sluiten.

4.1.7 Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap Laag-Holland

In het kader van de streekplanherziening Laag Holland, waarin de begrenzing van het Nationaal Landschap wordt vastgesteld, zijn de kernkwaliteiten uitgewerkt naar ruimtelijke doelstellingen.

Deze ruimtelijke doelstellingen zijn hieronder weergegeven:

- Het open houden van het veenweidelandschap
- Behoud van de veenweidegebieden
- Het behoud en de ontwikkeling van ecologisch belangrijke gebieden, vooral de gebieden die onder de Habitatrichtlijn vallen
- Het behoud van het cultuurhistorische karakter van het gebied
- Het vergroten van de toegankelijkheid van het Nationaal Landschap door realisatie van recreatieve verbindingen en toeristische voorzieningen (bijvoorbeeld fiets- en kano verhuur)
- Realisatie van nieuwe natuur en recreatiegebieden
- Een duurzaam watersysteem dat de gebruiksfuncties ondersteunt
- Bedrijfsvergroting, structuurverbetering en specialisatie van agrarische bedrijven zodat het land duurzaam beheerd kan worden

De baggerwerkzaamheden in het Wormer- en Jisperwater beogen een duurzaam watersysteem. De vrijkomende bagger wordt in het voornemen benut ten behoeve van het versterken van de cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteit van het Nationaal Landschap. Het voornemen past daarmee binnen de ruimtelijke doelstellingen zoals verwoord voor het Nationaal Landschap Laag Holland en doet recht aan de specifieke kernkwaliteiten.

4.2 Regionaal beleid

4.2.1 Ecologische Hoofdstructuur Noord-Holland (EHS)

De term 'Ecologische Hoofd Structuur' (EHS) werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur (plant en dier) in feite voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat de natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:

- Bestaande natuurgebieden, reservaten en natuurontwikkelingsgebieden en robuuste verbindingen.
- Landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheersgebieden).
- Grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en de Waddenzee).

In 2010 heeft de provincie Noord-Holland de EHS herijkt. Gezien de beperkte ontwikkelingsnelheid en de beperkte financiële mogelijkheden is onder andere ingezet op een herbegrenzing van de EHS en een grotere inzet van particuliere natuurbeheerders. Een groot deel van het buitengebied van de gemeente Wormerland valt, ook na herijking, binnen de EHS. De voorgenomen activiteiten tasten de wezenlijke kenmerken van de EHS niet aan, integendeel, ze zijn erop gericht deze te versterken.

4.2.2 Provinciale Milieuverordening, stiltebeleid

De Provinciale Milieuverordening (PMV) is gebaseerd op de Wet milieubeheer (Wm) en de Wet bodembescherming. In de milieuverordening (geconsolideerde versie na wijzing, tranche 8) wordt onder andere ingegaan op de eisen die de provincie stelt aan het bodemsaneringsplan en nazorgplan. Ook wordt in hoofdstuk vier het voorkomen of beperken van geluidhinder beschreven. Voor de in de milieuverordening aangewezen stiltegebieden wordt aangegeven welke bepalingen voor deze gebieden gelden.

Onder andere doordat de geluidbelasting in de provincie in totaliteit is toegenomen is het stiltebeleid Noord-Holland in 2012 herijkt. Tot dat moment was het stiltebeleid vooral vertaald in conserveringsmaatregelen. In de herijking beschouwt de provincie (op advies van het IPO) 'stilte' als een ruimtelijke kwaliteit maar ook als recreatieve dan wel economische factor. Ten gevolge van de ligging binnen de 50dB(A) contour van Schiphol van de Polder Wormer, Jisp en Neck, wordt in de herijking voorgesteld de status als stiltegebied voor de Polder Wormer, Jisp en Neck in te trekken. Ten gevolge hiervan is het plangebied niet meer binnen een stiltegebied gelegen en hoeft het voornemen niet getoetst hoeft te worden aan het provinciale stiltebeleid.

4.2.3 Structuurvisie 2040 Noord-Holland

De Provinciale Structuurvisie Noord-Holland is vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland op 16 februari 2010 en aangenomen door Provinciale Staten op 21 juni 2010. De Structuurvisie geeft de ruimtelijke ambities weer van de provincie Noord-Holland. De provincie is veelzijdig met een aantal belangrijke economische motoren van Nederland, bruisende steden, natuurparken, het strand en open grasland vol weidevogels. Dit bijzondere karakter wil de provincie bewaken. Tegelijkertijd zijn er ontwikkelingen als globalisering, klimaatverandering en trends zoals vergrijzing en krimp die een grote ruimtelijke impact hebben. In de structuurvisie beschrijft de provincie hoe en op welke manier ze met deze ontwikkelingen en keuzes omgaat en schets ze hoe de provincie er in 2040 moet komen uit te zien. Het Nationaal landschap Laag Holland is één van de nationale landschappen die om hun grote natuur- en cultuurwaarden beschermd worden. De Provincie zorgt ervoor dat hier extensieve vormen van recreatie worden ontwikkeld, waarbij de bijzondere waarden van deze landschappen voorop staan. De Provincie Noord-Holland besteedt extra aandacht aan de veenweideproblematiek. Het beleid is in de eerste plaats gericht op het remmen van bodemdaling, het verminderen van de risico's van wateroverlast en watertekort en het verbeteren van de waterkwaliteit.

Daarnaast beoogt de Provincie Noord-Holland perspectief te bieden aan de melkveehouderij, het cultuurlandschap te ontwikkelen, robuuste natuur te ontwikkelen, bij te dragen aan een rustgevend middelpunt in de Randstad en aan het vestigingsklimaat ervan.

Zowel het behoud van de landschappelijke kwaliteit in Nationaal Landschap Laag Holland, het versterken van het cultuurlandschap als het verbeteren van de waterkwaliteit zijn belangrijke randvoorwaarden bij het voornemen. Het hergebruiken en herschikken van bagger ten behoeve van oever- en landschapsherstel past zodoende binnen het ruimtelijk beleid van de provincie zoals verwoord in de Structuurvisie.

4.2.4 Provinciaal Milieubeleidsplan 2009 - 2013

Als gevolg van de internationalisering wordt steeds meer natuur- en milieuregelgeving in relatie tot de ruimtelijke ontwikkeling in Europees verband vastgesteld. Dit geldt vooral op het gebied van klimaatbeleid, landbouw- en natuurbeleid en voor het beleid op het gebied van externe veiligheid. De rol van de provincie ligt vooral in de sfeer van de handhaving. Op het gebied van natuur wordt een meerjaren uitvoeringsprogramma opgesteld. Wat betreft externe veiligheid heeft de provincie Noord-Holland een veiligheidsrisicokaart beschikbaar op internet. Op het gebied van geluidhinder houdt de provincie zich bezig met de leefbaarheid rond Schiphol, het vaststellen van geluidproductieplafonds voor provinciale infrastructuur en het ontwikkelen en toepassen van lokaal geluidbeleid. Ten aanzien van luchtkwaliteit houdt de provincie zich bezig met het opstellen en uitvoeren van de luchtkwaliteittoets. Op het gebied van bodem wordt vooral beleid ontwikkeld voor een afwegingskader voor meervoudig (ondergronds) ruimtegebruik. Het voornemen voldoet aantoonbaar aan de relevante natuur- en milieuregelgeving.

4.2.5 Regiovisie Waterland 2040 'Vitaal met karakter'

Door het intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland is in 2009 een Regiovisie opgesteld. Hierin wordt een visie en strategie geformuleerd aangaande de ruimtelijke opgaven waar de regio, als onderdeel van de metropool Amsterdam, voor gesteld staan. De samenwerkende partijen zetten in op de koers Authentiek Waterland plus, waarbij er voldoende woningbouw plaatsvindt zodat het bevolkingsaantal minimaal op peil blijft. Hierbij wordt ruimte gegeven aan vernieuwende kwaliteitsimpulsen. Stedelijke ontwikkelingen worden gepositioneerd binnen de stedelijke contouren en in de omgeving van hoofdinfrastructuur. Door de (landschappelijke) identiteit te benutten en het groenblauwe karakter van het agrarisch cultuurlandschap te behouden, benut Waterland haar positie binnen de metropool Amsterdam.

Het voornemen past binnen de doelstelling het agrarisch cultuurlandschap te behouden en het groen-blauwe karakter van het Wormer- en Jisperwater te versterken. Het voornemen past daarmee binnen de visie van het Intergemeentelijk Samenwerkingsorgaan Waterland.

4.2.6 Recreatieplan Waterland, actualisatie 2012

Recreatieschap Landschap Waterland is een samenwerkingsorgaan van tien Waterlandse gemeenten en de Provincie Noord-Holland. Het heeft als doelstelling de waarden van het landschap te bewaken en zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van de openluchtrecreatie. Over deze onderwerpen is in 2001 de Landschapsvisie Waterland opgesteld, waarvan de recreatieve laag is uitgewerkt tot het Recreatieplan Waterland (2002) dat in 2012 is geactualiseerd met als nieuwe scope 2020. In relatie tot de doelstellingen van Landschap Waterland wordt gestreefd om de recreatie in Waterland te zoneren, waarbij de grootste recreatiedruk wordt opgevangen in de directe randen van de steden Amsterdam, Zaanstad en Purmerend. Dit gebeurt door groengebieden als Noorderstrook, Twiske, Groengebied Purmerland, Purmerbos en Hemmeland op te waarderen en hoogwaardig onderling te verbinden tot een groene-blauwe recreatieve hoofdstructuur. Door kwalitatief hoogwaardige wandel-, fiets/skate- en ruiterspaden en nieuwe voorzieningen ontstaat een samenhangende structuur die mensen aantrekt. Hierdoor kan de bestaande belevingswaarde van het overig landelijk gebied voor de rust-, natuur- en cultuurminnende recreant behouden blijven.

Het baggerwerk in het Wormer- en Jisperveld wordt in het recreatieplan als een positieve ontwikkeling gezien ook voor de waterrecreatie in het gebied. Het voornemen past zodoende binnen de doelstellingen van het Recreatieschap Landschap Waterland, te weten het verbeteren van de waterkwaliteit, natuurwaarden en milieuomstandigheden.

4.2.7 HHNK watercompensatie

Compensatie van oppervlaktewater ten gevolge van het hergebruik en herschikken van bagger is niet aan de orde.

4.3 Lokaal beleid

4.3.1 Huidig bestemmingsplan Landelijk Gebied⁴

Op de onderhavige gronden rust de bestemming 'Water'. Ingevolge artikel 25 van het voornoemde bestemmingsplan zijn de aldus aangewezen gronden bestemd voor:

a.

- Kanalen, sloten, vaarten en daarmee gelijk te stellen waterlopen primair ten behoeve van de wateraanvoer en -afvoer
- De waterberging
- Het behoud van de natuurlijke waarden, waaronder water- en oevervegetaties en als biotoop van aan het water gebonden broedvogels en pleisterende vogels
- De beroeps- en recreatievaart

⁴ Toetsing is uitgevoerd door BugelHajema op 4 juli 2013

b.

De bescherming van het gebied Wormer- en Jisperveld, voorzover het water gelegen is binnen de gronden die op de kaart zijn voorzien van de aanduiding 'Speciale Beschermingszone Wormer- en Jisperveld Habitatrichtlijn' door het nemen van passende maatregelen en het voorkómen van aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied/

c.

Natuurwetenschappelijk waardevolle gronden, indien de gronden op de kaart zijn voorzien van de aanduiding 'natuurwetenschappelijk waardevolle gronden'.

Met de daarbij behorende kaden, dijken en oeverstroken, bruggen, dammen, duikers, schotten, steigers ten behoeve van de aangrenzende bestemming en overige bouwwerken, geen gebouwen zijnde.

Ingevolge de bebouwingsbepalingen is het slechts toegestaan om bouwwerken, geen gebouwen zijnde te bouwen waarvan de hoogte niet meer dan 2 m mag bedragen.

Een aanlegvergunningstelsel is opgenomen voor het uitvoeren van de volgende werkzaamheden:

- Het aanbrengen van oeverbeschoeiingen ten behoeve van het agrarisch gebruik van gronden
- Het verwijderen van riet ter verbetering van het weidevogelbiotoop en/of ten behoeve van het agrarisch gebruik van de gronden
- Het aanbrengen van bruggen, dammen en/of duikers

De vergunningplicht is niet van toepassing op werkzaamheden die het normale onderhoud betreffen of passen binnen het beheersplan van de provincie Noord-Holland.

Tot strijdig gebruik wordt in ieder geval gerekend:

- Het aanbrengen van oeverbeschoeiingen of het verwijderen van riet, anders dan ten behoeve van de doeleinden a en b
- Het ontgronden, afgraven of anderszins ingrijpend wijzigen van de gronden, indien de gronden zijn voorzien van de aanduiding 'natuurwetenschappelijk waardevolle gronden'

Toetsing aan deze voorschriften

Het doel van het project Wormer- en Jisperwater is het verbeteren van de waterkwaliteit in De Poel, 't Zwet en De Marken. De maatregelen die in dat kader worden voorbereid zijn in planologische zin als volgt te kwalificeren:

1. Het uitvoeren van baggerwerkzaamheden
2. Het ontgronden, afgraven of anderszins wijzigen van de gronden
3. Het gebruiken van gronden (water) voor de opslag van verontreinigd slib
4. Het bouwen/aanleggen van slibdepots
5. Het bouwen/aanleggen van slibafvangende voorzieningen.

Ad 1 het uitvoeren van baggerwerkzaamheden

Het uitvoeren van baggerwerkzaamheden behoort tot het normaal te achten onderhoud binnen de bestemming Water. Baggerwerkzaamheden zijn krachtens het bestemmingsplan niet aanlegvergunningplichtig.

Ad 2 het ontgronden, afgraven of anderszins wijzigen van de gronden

De baggerwerkzaamheden kunnen meerdere doelen dienen. Ze kunnen nodig zijn voor het behoud van de natuurwaarden, maar ook voor de beroeps- en de recreatievaart. Aangenomen wordt dat hier uitsluitend het doel 'behoud van de natuurwaarden' aan de orde is. Wanneer de baggerwerkzaamheden vervolgens feitelijk tot gevolg hebben dat de waterbodem wordt ontgrond, afgegraven of op andere wijze (ingrijpend) wordt gewijzigd, is dit strikt genomen niet in overeenstemming met de bestemmingsomschrijving, tenzij aannemelijk is dat uitbaggeren passend is bij het behoud van de natuurlijke waarden (watervegetaties). Overigens volgt uit de definiëring van het strijdige gebruik in artikel 25.4 onder c. van de voorschriften dat dergelijke gevolgen uitsluitend als strijdig met de bestemming moeten worden aangemerkt indien ze zich voordoen op de gronden die zijn aangeduid als 'natuurwetenschappelijke waardevolle gronden'. Deze aanduiding is ter plaatse niet van toepassing. Samenvattend luidt de conclusie dat de effecten op de gronden (waterbodem) niet als een vorm van strijdig gebruik zijn aan te merken, mits de baggerwerkzaamheden zijn aan te merken als passend ten behoeve van het doel 'behoud van de natuurwaarden' en de gronden niet zijn aangeduid als 'natuurwetenschappelijke waardevolle gronden'.

Het uitgebaggerde slib wordt in het kader van de maatregelen 'oeverherstel' en 'vooroever' herplaatst binnen het onderhavige watersysteem. Dit heeft verondieping tot gevolg, wat als een ingrijpende wijziging van de gronden is te beschouwen.

Ook ten aanzien van dit effect geldt dat het niet als een vorm van strijdig gebruik is aan te merken, mits de waterbodempophoging is aan te merken als passend ten behoeve van het doel 'behoud van de natuurwaarden' en de gronden niet zijn aangeduid als 'natuurwetenschappelijke waardevolle gronden'.

Ad 3 het gebruiken van gronden (water) voor de opslag van verontreinigd slib

De maatregelen 'oeverherstel' en 'vooroever' gaan gepaard met depot van het uitgebaggerde slib. Aldus is sprake van het in opslag nemen en houden van baggerspecie. Die vorm van gebruik is niet te herleiden tot de bestemmingsomschrijving, immers de functie 'opslag van baggerspecie' behoort niet tot de doeleinden. Ook binnen het doel 'behoud van natuurwaarden' is voor deze vorm van grondgebruik geen ruimte. Dit gebruik is derhalve niet in overeenstemming met de bestemming Water.

Ad 4 het bouwen / aanleggen van slibdepots

De constructies die nodig zijn voor de maatregel 'vooroever' zijn aan te merken als het bouwen van baggerspeciedepots. In ad 3 is uiteengezet dat dergelijke depots niet in overeenstemming zijn met de bestemming Water. Dientengevolge kan voor deze voorzieningen geen omgevingsvergunning worden verleend.

Ad 5 het bouwen / aanleggen van slibafvangende voorzieningen

De slibafvangende voorzieningen dienen ter behoud van de natuurlijke waarden. Deze zijn als bouwwerk, geen gebouw zijnde toegestaan. De bouwhoogte is negatief ten opzichte van het peilvoorschrift (gemeten wordt slechts vanaf de waterlijn) dus zijn ze toegestaan. Wel is er een omgevingsvergunning voor de activiteit 'bouwen' voor nodig.

Conclusie

De voorgestelde maatregelen zijn in overeenstemming met het vigerende bestemmingsplan, met uitzondering van de maatregelen 3 en 4. Het bestemmingsplan laat namelijk de opslag van baggerspecie als zelfstandige functie niet toe. Toevoeging van deze functie is niet voorzien in de algemene wijzigingsbevoegdheden van het bestemmingsplan. Dat blijkt uit het gestelde in artikel 40 onder b van de voorschriften: de wijziging van de bestemming Water dient verband te houden met de incidentele aanleg van opvaarten, verbredingen van waterlopen ten behoeve van waterberging en/of de aanleg van natuurvriendelijke oevers, bochtafsnijdingen, kleine verleggingen en dergelijke van vaarwegen c.a.

4.3.2 Structuurplan Wormerland (2002)

De gemeentelijke structuurvisie schetst de ontwikkelingsopties voor de gemeente Wormerland. Als essentieel beleidsuitgangspunt geldt onder andere het behoud van de kwaliteiten van het waardevol cultuurlandschap van Wormerland. In het verlengde daarvan zet het Structuurplan in op het ontwikkelingskansen bieden voor landbouw, recreatie, platteland vernieuwing alsmede op het duurzaam natuurbeheer in het landelijk gebied. Hierbij biedt het buitengebied van de gemeente kansen voor extra bergingscapaciteit en duurzaam waterbeheer.

Vanwege het geringe draagvlak en de ongewenstheid van waterpeilverlaging in de veenweidegebieden (in verband met bodemdaling), moet er naar gestreefd worden om intensieve functies (akkerbouw en stedelijke uitbreiding) in het veenweidegebied te weren.

De voorgenomen werkzaamheden voorzien in het opschonen en versterken van het watersysteem en daarmee in een duurzaam waterbeheer van het Wormer- en Jisperwater. Het voornemen leidt bovendien niet tot nieuwe (intensieve) ruimtelijke functies in gebied, als gevolg waarvan het voornemen past binnen het ruimtelijk beleid van de gemeente Wormerland.

4.3.3 Beleidsvisie Wormer- en Jisperveld

In 1995 is een 'Schets van de belangen in de Polder Wormer, Jisp en Nek opgesteld'. De verschillende belangen die spelen in het gebied zijn in deze notitie geïnventariseerd, waarbij één gezamenlijk belang is gesignaleerd, te weten het behoud van de landschappelijke kwaliteit. De uitkomsten zijn vertaald naar een mogelijke planologische verankering van de natuur- en landschapswaarden. Daarnaast zijn een aantal uitgangspunten genoemd voor toekomstig beleid. Zo dient verlanding van sloten tegengegaan te worden en de aanleg van bruggen en dammen voorkomen moeten worden. In 2012 is door de gemeenteraad van Wormerland een amendement aangenomen die voorziet in het opstellen van een nieuwe beleidsvisie op het Wormer- en Jisperveld in 2013.

De voorgenomen werkzaamheden zijn in nauw overleg met de verschillende gebiedspartners tot stand gekomen en gaan uit van de het versterken en het herstellen van het cultuurlandschap. De verlanding van de sloten wordt in het project actief tegengegaan. Het voornemen doet recht aan het gezamenlijk belang, zoals in 1995 gesignaleerd en dat nu als uitgangspunt geldt voor het opstellen van de nieuwe beleidsvisie op het Wormer- en Jisperveld.

4.3.4 Structuurvisie 'Wormerland in 2022'

Eind 2013 wordt de ontwerp Structuurvisie 'Wormerland in 2022' vastgesteld. De beleidstoets is zodoende gebaseerd op het vigerende structuurplan uit 2002.

5 Toetsing van het inrichtingsplan

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de vergunbaarheid van de mogelijk optredende milieueffecten. Het is niet nodig om een Watervergunning aan te vragen, dan wel een projectplan Waterwet op te stellen, omdat de activiteiten geen effect hebben op het peil in de watergangen en omdat er sprake is van regulier baggerwerk.

5.1 Ecologische instandhoudingsdoelstellingen en waarden

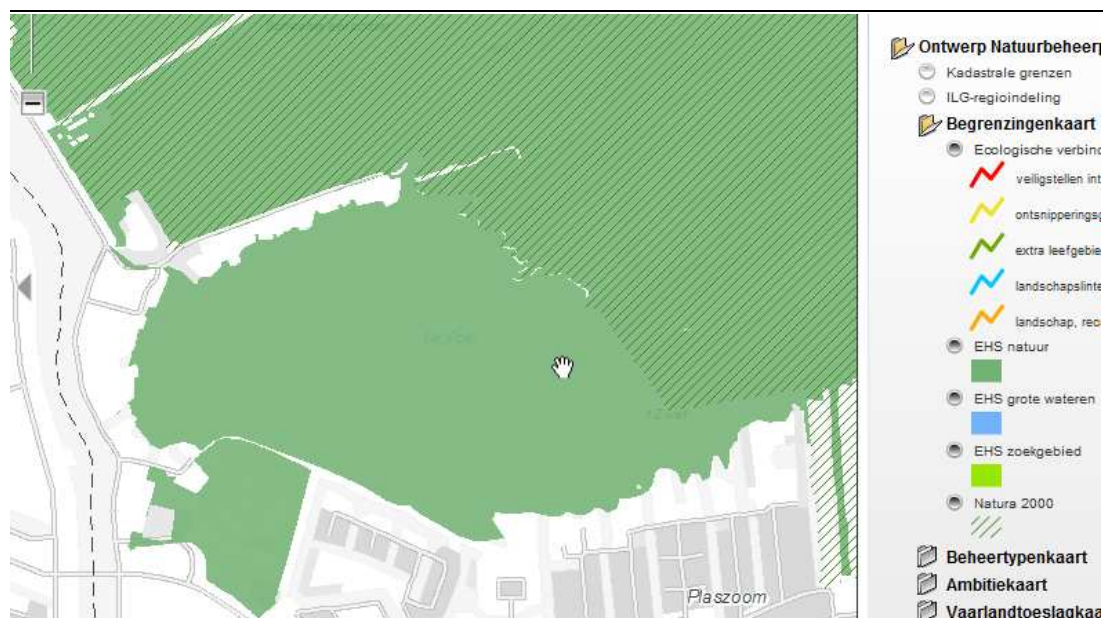
Omdat de uitvoering van het voorgestelde inrichtingsplan voor het overgrote deel plaats vindt binnen de begrenzing van het Natura2000 gebied, en effecten op voorhand niet kunnen worden uitgesloten, is het inrichtingsplan passend beoordeeld in twee fasen.

Voor met name de aanleg van de verondiepingen in de Marken is op 24 september 2012 bij de provincie Noord-Holland een NB-wet vergunning aangevraagd. Deze is ondertussen verstrekt en geldig tot 2016.

Voor de overige onderdelen van het inrichtingsplan is een tweede NB-wetvergunning aangevraagd in oktober 2013. De passende beoordeling die ten grondslag ligt aan deze aanvraag heeft aangetoond dat er tijdens de uitvoering geen sprake zal zijn van significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura2000 gebied. Ook deze is ondertussen verstrekt op 25 februari 2014.

Een deel van de maatregelen creëren de omstandigheden waardoor op termijn een grootschalig in het water staand - rietmoeras kan ontstaan. Hierbij worden locaties met hoge natuurwaarden voor moerassoorten nagestreefd (Noordse woelmuis, rietzanger en roerdomp). Dit zorgt ervoor dat de samenhang tussen de te verondiepen locatie en de bestaande aangrenzende rietoever wordt vergroot en komt overeen met een aantal Natura2000 kernopgaven van het gebied.

Het plangebied maakt ook onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur. Het voornemen heeft als doel de ecologische kwaliteiten van het gebied te versterken. Hierbij wordt aangesloten op de gewenste natuurdoeltypen zoals de Vereniging Natuurmonumenten die in dit gebied voor ogen heeft en wordt waar mogelijk aangesloten op de Natura2000-doelen.

Figuur 5.1 Kaartuitsnede kaartlaag Natuurbeheerplannen provincie Noord-Holland

Het onderzoek heeft zich gericht op beschermde vissoorten (Bittervoorn, Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad) en in mindere mate op de amfibieën en op beschermde water- en moerasvogels (Roerdomp, Rietzanger, Smient, Lepelaar), beschermde weidevogels en vleermuizen (Meervleermuis en Watervleermuis).

De waarnemingen in het veld worden separaat gerapporteerd en bevestigen dat de implementatie van het inrichtingsplan geen aantasting van de EHS tot gevolg heeft. Bij de uitvoering dient wel rekening gehouden te worden qua tijd en methode met de beschermde soorten die zijn aangetoond.

5.2 Milieuhygiënische waterbodempkwaliteit

In de loop van de tijd is veel bagger ontstaan in het Wormer- en Jisperveld. De milieuhygiënische kwaliteit van de baggerspecie is in het jaar 2010⁵ door RPS BCC (RPS) onderzocht. In paragraaf 2.3.3 is al uitgebreid stil gestaan bij de (on)mogelijkheden die voortkomen uit de kwaliteit van de waterbodem ter plaatse. Vastgesteld is dat het uitvoeren van het voorgestelde inrichtingsplan de kwaliteit van de waterbodem niet aantast, zoals ook is omschreven in paragraaf 2.4.

⁵ RPS BCC, 2010. Verkennend waterbodemonderzoek Wormer en Jisperwater. Kenmerk: NC10080109/002 d.d. 26 november 2010.

Op basis van reguliere meldingen Besluit bodemkwaliteit (Bbk) zal het verplaatsen van de bagger, binnen het watersysteem, worden gemeld bij het bevoegd gezag. Omdat het een waterbodembodem betreft is het hoogheemraadschap in dit geval zelf het bevoegd gezag.

5.3 Relatie tussen waterbodembodem- en waterkwaliteit

Door Ecofide⁶ is op de volgende drie aspecten geconcludeerd dat het sediment een bedreiging voor de aan het Wormer- en Jisperveld gestelde doelen en functies vormt:

1. Bioaccumulatie van kwik
2. Nalevering van fosfaat
3. Het hoge zwevende stof gehalte c.q. doorzicht

Bioaccumulatie van vis

De risico's op bioaccumulatie van kwik zijn door Ecofide ingeschat op basis van de totaalgehalten van kwik in de bovenste sliblaag. Deze sliblaag was in dikte variërend, oplopend tot maximaal 1 meter. De daadwerkelijke bioaccumulatie wordt overwegend bepaald door het kwikgehalte in de toplaag van het sediment (0-10 cm), omdat hierin de meeste ecologische bodemactiviteit plaatsvindt. Een risico inventarisatie heeft aangetoond dat het nemen van aanvullende maatregelen die gericht zijn op het voorkomen/verkleinen van deze bioaccumulatie niet opportuun zijn.

Nalevering van fosfaat

Nalevering van fosfaat vanuit de waterbodembodem naar het oppervlaktewater is een continu proces. Vooralsnog zijn er geen kosteneffectieve maatregelen voorhanden om de toevoer aan fosfaat te reduceren. In het verleden werd fosfaat in de bodem door ijzerrijk grondwater gebonden en vond er in beperkte mate nalevering plaats. Als gevolg van verdroging is de aanvoer van ijzerrijk grondwater gestopt en is het fosfaatverbindend vermogen van de waterbodembodem sterk afgenomen. Onderzoek ter plaatse heeft aangetoond dat het fosfaat met name in de mobiele slibfase zit. Door dit slib af te vangen en op te bergen in de baggerbuffers neemt het fosfaat gehalte in het water af.

Hoge zwevende stof gehalte

Als gevolg van de beoogde baggerwerkzaamheden zal een deel van de (mobiele) slibfractie uit het systeem worden verwijderd. Gezien de omvang en dynamiek van het watersysteem, zullen de effecten van de baggerwerkzaamheden in eerste instantie een beperkt effect hebben op het zwevende stof gehalte. Echter, uit hydrologische modellering is gebleken dat golfwerking en stroomsnelheid in het gebied wel degelijk beïnvloed kunnen worden door de positie van 'golfbrekers'.

Als gevolg van de golfbrekers zullen de golfwerking en stroomsnelheid voor een deel afnemen, waardoor de opwerveling van slibdeeltjes wordt tegengegaan. Ook de diepere vaargeulen zorgen

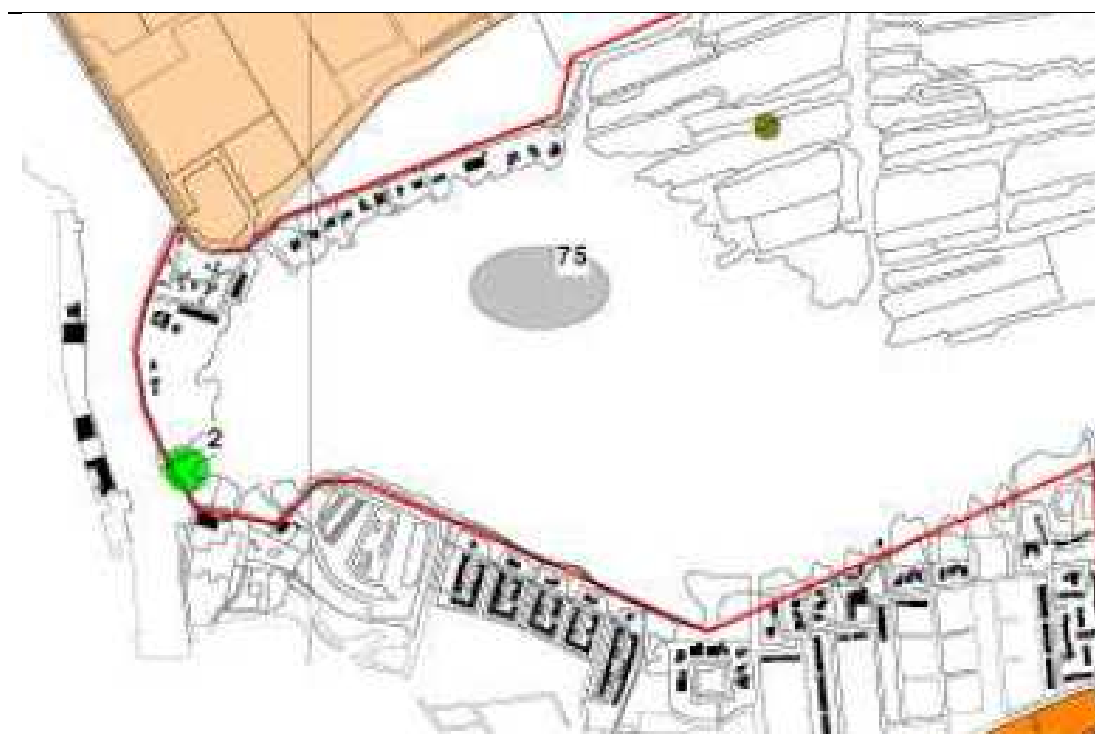
⁶ Ecofide, 2012. Waterbodems in het Wormer en Jisperveld. Een beoordeling volgens de Waterwet. Eindrapport d.d.18 september 2012.

voor minder opwerveling. De verwachting is dat er in totaal sprake zal zijn van een afname van de hoeveelheid zwevend slib met 50-70 %.

5.4 Archeologie

In februari 2007 is door de Stichting Steunpunt Cultureel Erfgoed Noord-Holland een bureauonderzoek uitgevoerd naar de Archeologische waarde van het plangebied "Wormer-en Jisperveld baggerblokken 3, 4 en 5. In april 2010 is de Archeologienota 'Wormerland 2010' opgesteld. Conform deze nota is het buitengebied (waar het Wormer en Jisperveld onder valt) in het bestemmingsplan aangeduid "waarde archeologie WR A-3".

Gezien de aard van de voorgenomen activiteit, waarbij geen bodemverstorende activiteiten plaatsvinden, vormt het aspect archeologie naar verwachting geen belemmering voor het voornemen. Wel is in De Poel een archeologische vindplaats 'van onbekende waarde' aangegeven, zie onderstaande figuur (bron: SCENH-rapport cultuurhistorie 79). Echter, in De Poel worden geen maatregelen meer voorzien in het inrichtingsplan. Vanuit archeologisch oogpunt is er dan ook geen beperking om het inrichtingsplan uit te kunnen voeren.

Figuur 5.2 Archeologische vindplaats van onbekende waarde, nr 75. (bron: SCENH-rapport 79)

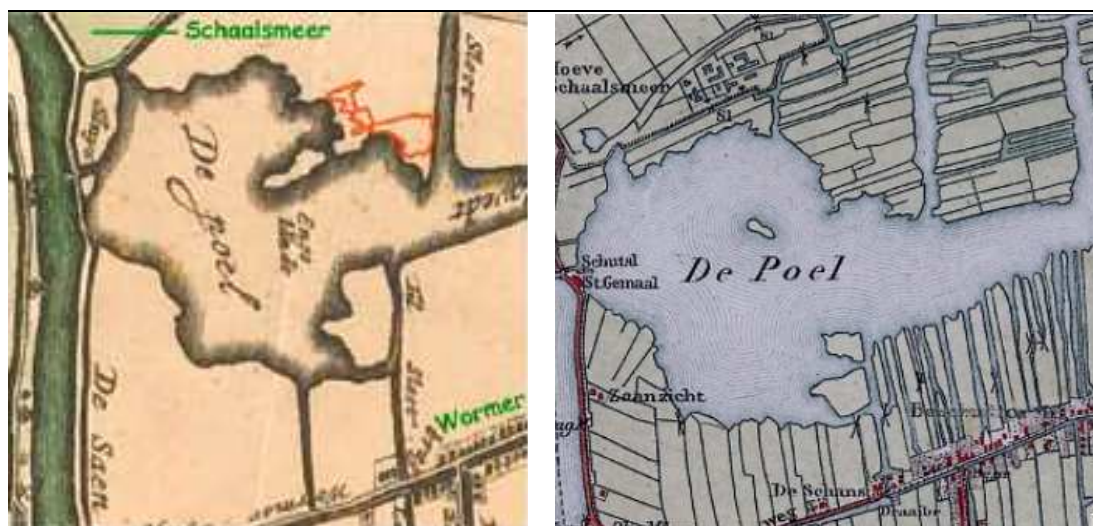
Op basis van deze onderzoeksresultaten zijn er met de gemeente Wormerland ten behoeve van het uitvoeren van baggerwerkzaamheden de volgende afspraken gemaakt ten aanzien van archeologische waarden:

- bij het aantreffen van archeologische waarden zal het ontwerp worden aangepast, zodanig dat de archeologische waarde wordt ontzien.
- voor de baggerwerkzaamheden zelf worden geen aanvullende eisen gesteld, omdat er alleen baggerspecie en geen vaste bodem wordt verwijderd;
- als de situatie en veiligheid het toelaat wordt er door het hoogheemraadschap medewerking verleend aan leden van de AWN (Archeologische werkgemeenschap Nederland) afd. Zaanstreek om een waarneming te verrichten.

5.5 Landschap en cultuurhistorie

De Poel is in het bestemmingsplan aangewezen als gebied van cultuurhistorische waarde. Voor een beschrijving van de ontstaansgeschiedenis wordt verwezen naar bijlage 2. Doordat de ontginningsgeschiedenis nog duidelijk af te lezen is in het landschap en de 1.000 jaar oude ontginningsblokken van de eerste boeren nog zichtbaar zijn, vertegenwoordigd het Wormer- en Jisperwater een hoge historisch geografische waarde. De zogenaamde 'vaarpolders' zijn van internationale betekenis.

Op de cultuurhistorische informatiekaart van de provincie Noord-Holland zijn De Poel en 't Zwet als afwatering binnen de polder aangegeven (gelegen in het Veenpolderlandschap). Zwet betekent 'grens' en het water is evenals de Poel al duidelijk herkenbaar op de kaart van Joost Jansz Beeldsnijder uit 1575. Hieruit blijkt ook dat De Poel in open verbinding met de Zaan stond en dat de Poel vroeger kleiner was qua omvang. Als gevolg van afkalving en westerstormen is veel land langs de westkant afgeslagen. Opvallend is de landtong/ het eilandje dat op de kaart uit 1745 in de Poel is gelegen, met de naam 'Engelande'. (ook wel Klein Engeland of Trickelsoord). Op latere kaarten uit de 19^e eeuw is het eiland verdwenen. Op de topografische kaart van 1894 is opnieuw een klein eilandje in de Poel zichtbaar. Waarschijnlijk betreft het hier, gezien de positie van het eiland, een voormalige ondiepte als restant van het oorspronkelijke eiland, die door daling van het waterpeil en/of begroeiing aan het eind van de negentiende eeuw weer (tijdelijk) zichtbaar is geworden. Maar ook de mogelijkheid dat het hier een zogenaamde 'drijftil', een losgeslagen stuk trilveen, betreft kan niet geheel worden uitgesloten.

Figuur 5.3 Kaartuitsnede kaart 1745 en Kaartuitsnede topografische kaart 1894

Het voorgestelde herstel van de oevers heeft als tot gevolg dat de historisch geografische waarde van het gebied wordt versterkt. Doordat bij het ontwerp, naast de historisch geografische waarden, ook nadrukkelijk rekening is gehouden met de landschappelijke (en ecologische) kwaliteiten van de omgeving, en met name de openheid van het waterrijke landschap, vormt dit aspect naar verwachting geen belemmering voor het uitvoeren van het inrichtingsplan.

5.6 Carbonfootprint

Om de mate van CO₂-uitstoot van de voorgestelde maatregelen en een conventioneel weilanddepot met elkaar te vergelijken, zijn voor beide verwerkingsmethoden een carbonfootprint doorberekend. Op deze manier kunnen beide methoden op het onderdeel Planet (milieu) beoordeeld worden en tegen elkaar worden afgewogen. Planet is een onderdeel van het aspect duurzaam ondernemen, waarin ook People (sociale aspecten) en Profit (financiële aspecten) onderdeel uitmaken. De carbonfootprint beslaat dus een deel van het aspect duurzaam ondernemen.

Hieronder worden de resultaten van de vergelijking weergegeven.

- Het onderwaterdepot leidt tot aanzienlijk minder CO₂-uitstoot dan het weilanddepot. Afhankelijk van de schaalgrootte betreft dit van een factor 16 voor de pilot tot een factor 80 bij opschaling van de constructie (full-scale variant, 25.000 m³)
- De verhouding benodigd materiaal (oppervlak) en (slib)volume verkleint bij opschaling van een onderwaterdepot tot 25.000 m³, waardoor relatief minder materiaal voor het aanbrengen van het geoscherm (en dus CO₂-uitstoot) nodig is per kuub baggerspecie

- De hoeveelheid oxideerbaar veen (en dus de CO₂-uitstoot) neemt lineair toe met het depotvolume van een weilanddepot
- Voor de full-scale variant leidt het weilanddepot tot een CO₂-uitstoot die vergelijkbaar is met de jaarlijkse uitstoot van circa 900 Nederlandse huishoudens versus 11 huishoudens voor een onderwaterdepot

5.7 Geluid

Een groot deel van de Poel is gelegen binnen de aandachtszone industrielawaai maar het inrichtingsplan voorziet niet in de aanleg/bouw van nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen (Wet geluidhinder). Nader onderzoek is niet nodig.

5.8 Luchtkwaliteit

De Nederlandse wet- en regelgeving voor de luchtkwaliteit is opgenomen onder titel 5.2 van de Wet Milieubeheer (Wet luchtkwaliteit). Daarbij is sprake van grens- en richtwaarden voor concentraties van stoffen in de buitenlucht. In de wet luchtkwaliteit is het begrip 'niet in betekenende mate' (NIBM) geïntroduceerd. Wanneer een project een NIBM bijdrage aan de luchtkwaliteit kent, is het inpasbaar. De implementatie van het inrichtingsplan kan als NIBM beschouwd worden. Nader onderzoek is niet nodig.

5.9 Externe veiligheid

De planlocatie is niet gelegen binnen de invloedsgebied vervoer of opslag van gevaarlijke stoffen en heeft geen effect op het Groepsrisico dan wel Plaatsgebondenrisico. Nader onderzoek is niet nodig.

5.10 Ongesprongen conventionele explosieven (OCE)

Vanaf 1 juli 2012 is het Werkveldspecifiek certificatieschema voor het Systeemcertificaat Opsporen Conventionele Explosieven (WSCS-OCE) van kracht geworden. De BRL-OCE is daarmee komen te vervallen. In het WSCS-OCE zijn de proceseisen voor vooronderzoek en opsporing conventionele explosieven (CE) opgenomen.

In 2012⁷ is een quick-scan OCE uitgevoerd. Op basis hiervan is vastgesteld of de noodzaak tot het uitvoeren van een compleet volledig historisch onderzoek noodzakelijk is. Deze quick-scan levert geen feiten op die wijzen op oorlogshandelingen in het onderzoeksgebied. De noodzaak tot het uitvoeren van een compleet historisch vooronderzoek is daarom niet aanwezig.

5.11 Kabels en leidingen

Om eventuele graafschade aan kabels en leidingen te voorkomen, wordt voorafgaand aan de baggerwerkzaamheden door de aannemer een Klic-melding gedaan. Eventuele kabels en

⁷ T&A Survey, 2012. Quickscan naar de mogelijke aanwezigheid van Conventionele Explosieven ter plaatse van het Wormer en Jisperveld en de Knollendammervaart. Versie 1, d.d. 21 juni 2012.

leidingen die binnen het te baggeren profiel aanwezig zijn, worden tijdens de uitvoering ontweken om eventuele schade te voorkomen.

Bijlage

1

**Inrichtingsplan – aangepast naar het geldend inzicht van maart 2014
– vervangt het oorspronkelijke inrichtingsplan uit september 2013**

Bijlage

2

Ligging van de oevers in historisch perspectief